

УДК 658.14/.17

В. В. Прядко, В. К. Євдокименко, Е. О. Юрій, М. В. Карвацький

Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств у контексті регулювання їх економічної поведінки в мінливому середовищі

Розглянуто суть та обґрунтовано об'єктивну необхідність вдосконалення оцінки фінансового стану підприємств як основних суб'єктів економічних відносин. На основі аналізу наявних методологічних підходів запропоновано вдосконалену методику інтегральної оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання як інструменту регулювання їх економічної поведінки в умовах мінливого середовища. Запропонована власна альтернативна методика поділу показників фінансового стану на нормовані та тенденційні. Доводяться переваги запропонованої методики.

Ключові слова: фінансовий аналіз, фінансовий менеджмент, фінансовий стан, фінансові коефіцієнти, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт оборотності, нормативні показники, тенденційні показники.

У сучасній практиці управління корпоративними фінансами важливе місце займає проблема якісного та кількісного обґрунтування управлінських фінансових рішень, прийняття яких неможливе без використання об'єктивної оцінки. Водночас такі рішення потребують комплексного підходу до дослідження об'єкта. В умовах мінливих зовнішнього і внутрішнього середовища такий підхід є актуальним як для власників, управлінські інтереси яких визначаються їхнім бізнесом, так і для державних інституцій, що мають забезпечувати управління економікою у розрізі видів економічної діяльності, регіонів та країни в цілому. Особливо велику цінність становить інформація для органів державного управління та місцевого самоврядування, оскільки, спираючись на неї, вони мають обґрунтовувати рішення у сфері інвестиційної, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, а також в інших важливих галузях життєдіяльності держави та суспільства.

Обґрунтування управлінських рішень в економічній сфері неможливе без широкого використання інформації про фінансовий стан підприємств, які є основними суб'єктами економічних відносин. Водночас у контексті реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки України стає актуальним завдання комплексного підходу до оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, що репрезентується інтегральним показником.

Можливість в узагальненому вигляді представити діяльність підприємства на ринку та визначити рейтинг ефективності його діяльності дає інтегральна оцінка фінансового стану, що дозволяє суб'єктам ринкових відносин визначитись із найефективнішими способами інвестування капіталу і таким чином сприяти росту віддачі використовуваних суспільних ресурсів в умовах їх обмеженості.

У вітчизняній науково-практичній літературі з фінансового аналізу та фінансового менеджменту використовуються такі терміни, як інтегральна оцінка, інтегральний фінансовий аналіз та комплексний фінансовий аналіз. Усі наведе-

© В. В. Прядко, В. К. Євдокименко, Е. О. Юрій, М. В. Карвацький, 2012.

ні терміни застосовують щодо однієї й тієї самої функціонально-організаційної форми фінансового аналізу.

При дослідженні об'єкта управління як цілісної системи взаємопов'язаних фінансових відносин постає питання про узагальнення результатів дослідження окремих фінансових аспектів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства з метою формування єдиного (інтегрального) показника як індикатора ефективності фінансового менеджменту.

Мету рейтингової оцінки фінансового стану підприємства можна інтерпретувати як: у достатньо короткі строки провести розрахунки на основі обраної математичної моделі комплексного фінансового дослідження операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства – об'єкта дослідження, ідентифікувати фактичні результати та обґрунтувати прогностичний тренд розвитку фінансового стану суб'єкта господарювання у коротко- або довгостроковому періодах. Результатом такого аналізу буде кількісне вираження спроможності об'єкта дослідження забезпечити стабільність фінансово-господарської діяльності, приріст ринкової вартості підприємства та забезпечення доходу його власників у коротко- та довгостроковій перспективах.

У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних із комплексним аналізом фінансового стану підприємств, його оцінкою та управлінням.

Значну увагу комплексному дослідженню фінансового стану підприємств присвятили М. Д. Білик, Г. С. Белай, Т. М. Бойчак, Б. Є. Грабовський, П. А. Знахуренко, К. В. Измайлова, О. Є. Кузьмін, Д. В. Кабаченко, М. І. Лагун, Л. А. Лахтіонова, В. М. Литвин, В. С. Михайлов, В. П. Мартиненко, А. О. Музиченко, І. М. Сафронська, В. М. Стельмах, С. О. Іщук, О. В. Павловський, О. А. Романенко, А. В. Череп, О. Б. Хотетовська, О. Л. Хотомлянський та ін. Кожен науковець обґрунтовує власне бачення методики проведення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства (табл. 1).

Широко використовуваними сьогодні є складні інтегральні методики рейтингування підприємств різних видів економічної діяльності, їхніх систем корпоративного управління, що використовують провідні рейтингові агентства – Standard&Poor's, Institutional Shareholder Services, Brunswick UBS Werbung [12].

Методологія розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства має задовольняти вимоги системного підходу. Характеристику даного підходу у своїй праці дає В. Д. Кабаченко [5, с. 56]. Системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства, на його думку, передбачає розгляд підприємства як складної, багаторівневої і взаємопов'язаної системи, що характеризується рядом специфічних принципів, до яких належать: цілісність, структурність, взаємозалежність системи і середовища, автономність, адаптивність, ієрархічність, унікальність, множинність описів.

Таким чином, для виконання вимог системності при інтегральній оцінці фінансового стану підприємства необхідно оцінювати не тільки окремі коефіцієнти, але і їх співвідношення та структуру, що дасть змогу звести воедино і відобразити в об'єднаному показнику множинні взаємозв'язки фінансових показників підприємства.

Дотримуючись принципів системного підходу, необхідно перейти до використання для аналізу не окремих коефіцієнтів, а їх поєднань. Для цього коефіцієнти слід об'єднати в блоки відповідно до їх економічного змісту. Опираючись на принцип ієрархічності, можна об'єднати блокові оцінки в цілісну систему комп-

Таблиця 1

Підходи до інтегральної оцінки фінансового стану підприємства

Автор	Зміст підходу
І. М. Сафронська, Г. С. Белай	Здійснюють комплексну оцінку фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку інтегрального показника [11, с. 67]
В. С. Михайлов, О. Б. Хотетовська	Оцінка фінансового стану за допомогою рейтингової експрес-оцінки шляхом порівняння досліджуваного підприємства за показниками рентабельності, ефективності управління, ділової активності, ринкової стійкості, ліквідності з еталонним підприємством [8, с. 28]
М. І. Лагун	Розглядає проблему системного підходу до формування комплексу показників фінансового стану компанії, наводить перелік приватних показників фінансового стану, що призначені для більш поглибленого аналізу [6, с. 40]
С. О. Ішук	Пропонує використати три інтегральних показники: результат господарської діяльності, результат фінансової діяльності та результат фінансово-господарської діяльності [4, с. 29]
Т. М. Бойчак	Пропонує розрахунок інтегрального показника здійснювати, виходячи зі стану фінансової стійкості і платоспроможності підприємства [1, с. 356]
А. О. Музиченко	Пропонує використання методу головних компонент, що дозволить виявити латентні першопричини, які пояснюють кореляції між ознаками та змістовно інтерпретуються при рейтинговій оцінці фінансового забезпечення розвитку підприємства [9, с. 85]

лексної оцінки фінансового стану підприємства. Принцип цілісності дає підстави припускати, що узагальнений показник дасть оцінку, яка якісно перевершує сукупність коефіцієнтів, що входять у цей блок.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо вдосконалення методів проведення інтегральної оцінки фінансового стану підприємств з урахування наявних науково-методологічних розробок із досліджуваної проблематики.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства може здійснюватися з використанням таких методів: визначення рангу за допомогою ряду показників, метод кластерного аналізу, матричний метод, метод бальних оцінок, метод порівняльної рейтингової оцінки, метод рейтингового фінансового аналізу тощо.

Метод визначення рейтингу за допомогою ряду показників досить простий і базується на рангуванні підприємств відповідно до значень відібраних для аналізу ключових показників – виручка, чистий прибуток, капіталізація, сукупний дохід інвестора. Однак слід зазначити, що відібрані показники не повністю характеризують фінансовий стан підприємства, а такі показники, як капіталізація та сукупний дохід інвестора, є більшою мірою показниками для рейтингової оцінки цінних паперів на основі фондових індексів [11, с. 66].

Метод кластерного аналізу дозволяє поділити за визначеними критеріями сукупність підприємств, що вивчається, на групи, які називаються кластерами. В даній методиці обираються елементарні кластери, а потім відбувається їх об'єднання в один сполучений (підсумковий) кластер.

Для формування рейтингу фінансового стану підприємства методом кластерного аналізу рекомендується використовувати такі показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефі-

цієнт оборотності, коефіцієнт рентабельності виробництва. Якщо підприємство посідає за критерієм максимізації відповідного показника перше місце в класі, то йому надається 1 бал, друге місце – 2 бали і т. д. Підсумковий кластер являє собою рейтингову оцінку фінансового стану підприємства. Таким чином, стабільно низькі значення показників кластерного аналізу визначають високий рейтинг підприємства [10, с. 131].

Метод бальних оцінок є відносно простим і ґрунтується на думці досвідчених спеціалістів-експертів. Рейтинг встановлюється за системою показників як сума балів. Всі показники поділяються на класи: перший клас – значення показників перевищують встановлені або теоретично обґрунтовані нормативи; другий клас – значення показників перебувають на рівні нормативу; третій клас – значення показників менше нормативного рівня. Система показників складається з коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Показник у першому класі оцінюється в 3 бали, в другому – в 2 бали, в третьому – в 1 бал. Критерієм формування рейтингу виступає максимум суми балів за всіма показниками [11, с. 66].

Система вихідних показників для порівняльної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства включає показники: ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності.

В основу методики покладено порівняння підприємства за кожним показником фінансового стану з умовним еталонним підприємством, яке має найкращі показники з усіх порівнюваних підприємств. Тобто базою розрахунку для отримання рейтингової оцінки є не суб'єктивні оцінки експертів, а найвищі результати з усієї сукупності реальних показників.

Методика порівняльної рейтингової оцінки може бути представлена у вигляді послідовності таких дій:

- вихідні дані подаються у вигляді матриці, де за стрічками записані номери показників ($i = 1, 2, 3, \dots n$), а за стовпчиками – номери підприємств ($j = 1, 2, 3, \dots m$);
- за кожним показником знаходиться максимальне значення і заноситься в стовпчик умовного еталонного підприємства ($m + 1$);
- вихідні дані матриці стандартизуються у співвідношенні відповідного показника еталонного підприємства за формулою:

$$X_{ij} = \frac{A_{ij}}{\max A_{ij}}, \quad (1)$$

- де X_{ij} – стандартизовані показники стану i -го підприємства;
 A_{ij} – значення i -го показника у j -го підприємства;
 $\max A_{ij}$ – значення i -го показника в еталонного підприємства;
 – для кожного аналізованого підприємства значення його рейтингової оцінки визначається за формулою:

$$P = \sum_{i=1}^L \frac{1}{L \times N_i} \times K_i, \quad (2)$$

- де P_j – рейтингова оцінка j -го підприємства;
 $X_{ij} \dots X_{nj}$ – стандартизовані показники j -го підприємства;

– підприємства розташовуються в порядку зменшення рейтингової оцінки.

Найвищий рейтинг має підприємство з мінімальними значеннями порівняльної оцінки [9, с. 86].

Розглянута методика рейтингової оцінки має такі переваги: базується на комплексному багатомірному підході до оцінки фінансової діяльності підприємства; здійснюється на основі даних публічної фінансової звітності підприємства; враховує досягнення всіх конкурентів; здійснюється з урахуванням математичних моделей.

Методика рейтингового фінансового аналізу базується на тому, що система фінансових коефіцієнтів рейтингової оцінки підприємства повинна відповідати таким вимогам:

- фінансові коефіцієнти повинні бути максимально інформативними, не суперечити один одному і давати цілісну картину стійкості фінансового стану підприємства;
- в економічну розумінні фінансові коефіцієнти повинні мати однакову направленість (зростання коефіцієнта означає покращення фінансового стану);
- для всіх показників повинні бути вказані числові нормативи мінімального задовільного рівня або діапазону змін;
- фінансові коефіцієнти повинні розраховуватися лише за даними публічної фінансової звітності підприємства.

Рейтингове число визначається за формулою:

$$P = \sum_{i=1}^L \frac{1}{L \times N_i} \times K_i, \quad (3)$$

- де P – рейтингове число;
- L – кількість показників, що використовується для рейтингової оцінки;
- N_i – нормативне значення для i -го коефіцієнта;
- $\frac{1}{L \times N_i}$ – ваговий індекс i -го коефіцієнта;
- K_i – i -й коефіцієнт.

При повній відповідності значень фінансових коефіцієнтів їх нормативним значенням рейтинг підприємства буде рівним 1. Якщо рейтингове число менше 1, фінансовий стан підприємства характеризується як незадовільний [3, с. 41].

Аналіз вищенаведених методик дає підстави стверджувати про наявність таких недоліків при використанні наведених діагностичних підходів:

- діагностику ідентичних об'єктів, процесів, явищ дослідники пропонують здійснювати з допомогою відмінних методик, що зумовлює несумірність і незіставність результатів досліджень;
- одні й ті самі індикатори в різних методиках запропоновано розраховувати за різними формулами, використовуючи відмінне інформаційне забезпечення, що спричиняє спотворення сприйняття ідентичних показників;
- різноманітність методик для оцінювання аналогічних об'єктів сприяє маніпулюванню підходами з метою досягнення особистих цілей суб'єктів оцінювання (свідоме покращання чи погіршення реальної ситуації);
- окремі інтегральні методики містять показники, отримання значень яких потребує використання експертних методів, проведення соціологічних досліджень, що пов'язано з високим рівнем суб'єктивності оцінювання.

Отже, спектр методичних підходів до інтегральної оцінки досить широкий. Однак деякі методики (кластерний, бальний аналіз), на наш погляд, не забезпечують адекватної комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Ґрунтовнішими є метод порівняльної рейтингової оцінки та метод рейтингового фінансового аналізу. Однак порівняльна рейтингова оцінка націлена на порівняння результатів діяльності досліджуваного підприємства з найкращим підприємством у вибірці. Суттєвим недоліком такого підходу є нехтування коригуванням окремих показників на вагові коефіцієнти, які б відображали ступінь їх впливу на кінцевий результат. Рейтинговий фінансовий аналіз, навпаки, враховує міру впливу показників, однак нехтує порівнянням у просторі, тобто з рештою підприємств галузі чи регіону. Тому актуальним є удосконалення даних методів здійснення інтегральної оцінки фінансового стану підприємств.

Для проведення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства пропонуємо сукупність показників фінансово-господарського стану підприємства поділити на дві групи: нормативні та тенденційні (рис. 1). Під нормативними показниками розуміємо такі показники, для яких встановлено рекомендовані значення. Під тенденційними показниками фінансового стану підприємства слід розуміти такі показники, для яких не встановлено загальноприйнятих значень та які оцінюються бажаним вектором спрямованості (збільшення або ж зменшення).

Доцільність такого поділу показників не термінується необхідністю зменшення міри фінансового ризику при визначенні рейтингу підприємства, оскільки відповідність встановленим нормативам діяльності має бути першочерговою вимогою для фінансового менеджменту господарюючого суб'єкта. Бажана динаміка тенденційних показників має бути похідною від нормованих значень.

Інтегральну оцінку фінансового стану підприємства пропонуємо здійснювати в два етапи:

- етап 1: оцінка фінансового стану за нормованими показниками і відбір підприємств, результати діяльності яких відповідають встановленим нормативним значенням;
- етап 2: оцінка фінансового стану за тенденційними показниками і формування рейтингу підприємств за інтегральним показником їх діяльності.

Дослідження пропонуємо проводити за алгоритмом зображеним на рис. 2.

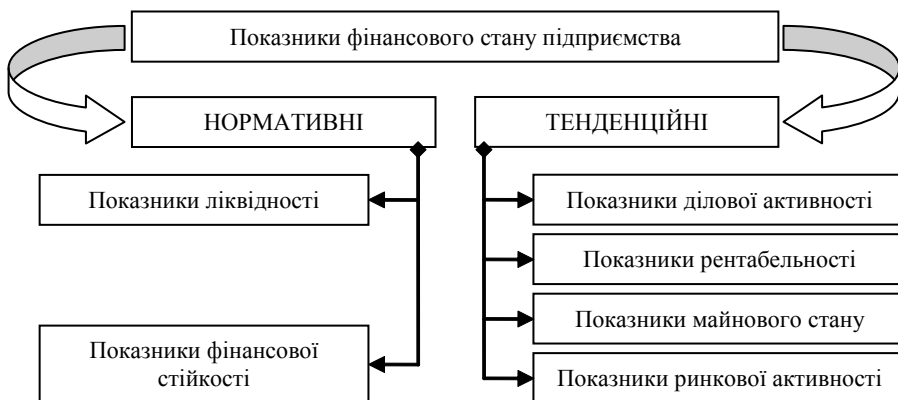

Рис. 1. Поділ показників фінансового стану підприємства

Рис. 2. Алгоритм визначення інтегральної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства

Переваги запропонованого підходу інтегрального оцінювання фінансового стану підприємств підтверджують розрахунки, проведені за даними публічної фінансової звітності ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат», ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» та ТзОВ «Цукровий комбінат «Хрещатик». Дослідження проводились за останні три звітних періоди з метою розширення вибіркової сукупності, а інтегральні оцінки кожного підприємства були прийняті за окремі об'єкти аналізу.

Оцінку за методом рейтингового фінансового аналізу об'єктів дослідження подано в табл. 2-4. Рейтингове число розраховане за формулою 3.

Для того, щоб перейти до другого етапу аналізу, необхідно відібрати об'єкти аналізу, підсумковий рейтинг яких більший за одиницю, що свідчитиме про повну відповідність проаналізованих фінансових коефіцієнтів теоретично-обґрунтованим нормативним значенням (табл. 5).

Проведені розрахунки свідчать, що для подальшого аналізу та формування рейтингу необхідно використовувати дані звітності ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» за 2008 р. та ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» за 2009 р.

Таблиця 2

Рейтинговий фінансовий аналіз господарської діяльності ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» у 2008-2010 рр.

Показник \ Період	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Ваговий індекс
	K_i	P_i	K_i	P_i	K_i	P_i	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-	-	-	-	-	-	0,57
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,063	0,149	0,901	0,126	0,636	0,089	0,14
Коефіцієнт критичної оцінки	0,568	0,102	0,279	0,050	0,348	0,063	0,18
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,774	0,224	0,617	0,179	0,497	0,144	0,29
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,426	0,480	0,907	0,127	0,990	0,139	0,14
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,060	0,086	-0,428	-0,612	-0,852	-1,218	1,43
Коефіцієнт маневрування	0,019	0,006	-0,186	-0,054	-0,465	-0,135	0,29
Підсумковий рейтинг (ΣP_i)	X	1,047	X	-0,193	X	-0,918	X

Таблиця 3

Рейтинговий фінансовий аналіз господарської діяльності ПАТ
«Чернівецький хлібокомбінат» у 2008-2010 рр.

Показник \ Період	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Ваговий індекс
	K_i	P_i	K_i	P_i	K_i	P_i	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,012	0,007	0,012	0,007	0,009	0,005	0,57
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,127	0,158	1,308	0,183	1,435	0,201	0,14
Коефіцієнт критичної оцінки	0,577	0,104	0,761	0,137	0,782	0,141	0,18
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,332	0,096	0,393	0,114	0,267	0,077	0,29
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,505	0,071	0,647	0,091	0,470	0,066	0,14
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,099	0,141	0,236	0,337	0,100	0,142	1,43
Коефіцієнт маневрування	0,220	0,064	0,477	0,138	0,304	0,088	0,29
Підсумковий рейтинг (ΣP_i)	X	0,641	X	1,007	X	0,721	X

Таблиця 4

Рейтинговий фінансовий аналіз господарської діяльності ПАТ
«Цукровий комбінат «Хрещатик» у 2008-2010 рр.

Показник \ Період	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Ваговий індекс
	K_i	P_i	K_i	P_i	K_i	P_i	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,001	0,010	0,005	0,096	0,055	0,57
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,514	0,212	3,332	0,467	4,711	0,660	0,14
Коефіцієнт критичної оцінки	0,611	0,110	1,070	0,193	1,647	0,296	0,18
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,211	0,061	0,134	0,039	0,167	0,049	0,29
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,268	0,038	0,155	0,022	0,201	0,028	0,14
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	-0,055	-0,078	-0,022	-0,032	-0,113	-0,162	1,43
Коефіцієнт маневрування	-0,193	-0,056	-0,139	-0,040	-0,505	-0,146	0,29
Підсумковий рейтинг (ΣP_i)	X	0,288	X	0,654	X	0,780	X

Таблиця 5

Підсумкові значення рейтингового фінансового аналізу
господарської діяльності підприємств у 2008-2010 рр.

Підприємство	2008 р.	2009 р.	2010 р.
ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»	1,047	-0,193	-0,918
ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»	0,641	1,007	0,721
ТзОВ «Цукровий комбінат «Хрещатик»	0,288	0,654	0,780

Для підтвердження обґрунтованості запропонованого підходу розрахунки проведемо за три звітні періоди. Можемо припустити, що інтегральні значення звітних періодів, які слід було відкинути, будуть гіршими за значення відібраних.

ТЗоВ «Цукровий комбінат «Хрещатик» вилучено з подальшого дослідження, оскільки більшість нормативних коефіцієнтів не відповідає загальноприйнятим значенням. Товариство є ліквідним, проте існують серйозні проблеми з фінансовою стійкістю та власними оборотними коштами.

Виконуючи другий етап дослідження, за методом порівняльної рейтингової оцінки, використаємо тенденційні показники 2008-2010 рр. (табл. 6 та 7).

Інтегральний показник розрахуємо за формулою 2.

Таблиця 6

Порівняльна рейтингова оцінка господарської діяльності ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» у 2008-2010 рр.

Показник \ Період	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Еталонне значення
	K_i	X_i	K_i	X_i	K_i	X_i	
Фондовіддача	0,759	0,548	0,449	0,324	1,385	1	1,385
Коефіцієнт оборотності запасів	4,526	0,252	6,273	0,349	7,480	0,417	17,950
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,552	0,582	0,376	0,396	0,949	1	0,949
Валова прибутковість реалізованої продукції	0,076	0,760	-0,123	-1,230	0,085	0,85	0,100
Прибутковість (збитковість) майна	-0,042	1,105	-0,102	2,684	-0,038	1	-0,038
Віддача майна	0,552	0,582	0,376	0,396	0,949	1	0,949
Коефіцієнт зносу	0,321	2,816	0,234	2,053	0,300	2,632	0,114
Коефіцієнт оновлення	0,115	1	0,033	0,287	0,108	0,939	0,115

Таблиця 7

Порівняльна рейтингова оцінка господарської діяльності ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» у 2008-2010 рр.

Показник \ Період	2008 р.		2009 р.		2010 р.		Еталонне значення
	K_i	X_i	K_i	X_i	K_i	X_i	
Фондовіддача	6,375	0,679	9,395	1,000	7,075	0,753	9,395
Коефіцієнт оборотності запасів	4,600	0,768	5,989	1,000	3,597	0,601	5,989
Коефіцієнт оборотності капіталу	1,645	0,862	1,909	1,000	1,286	0,674	1,909
Валова прибутковість реалізованої продукції	0,237	0,882	0,247	0,923	0,268	1,000	0,268
Прибутковість (збитковість) майна	0,071	0,595	0,119	1,000	0,049	0,411	0,119
Віддача майна	1,645	0,862	1,909	1,000	1,286	0,674	1,909
Коефіцієнт зносу	0,305	1,000	0,389	1,274	0,364	1,193	0,305
Коефіцієнт оновлення	0,125	0,274	0,131	0,286	0,456	1,000	0,456

$$P_{2008} = \sqrt{\frac{(1-0,548)^2 + (1-0,252)^2 + (1-0,582)^2 + (1-0,760)^2}{(1-1,105)^2 + (1-0,582)^2 + (1-2,816)^2 + (1-1)^2}} = 0,904$$

$$P_{2009} = \sqrt{\frac{(1-0,324)^2 + (1-0,349)^2 + (1-0,396)^2 + (1-(-1,230))^2}{(1-2,684)^2 + (1-0,396)^2 + (1-2,053)^2 + (1-0,287)^2}} = 3,267$$

$$P_{2010} = \sqrt{\frac{(1-1)^2 + (1-0,417)^2 + (1-1)^2 + (1-0,850)^2}{(1-1)^2 + (1-1)^2 + (1-2,632)^2 + (1-0,939)^2}} = 1,741$$

Інтегральний показник розраховано за формулою 2.

$$P_{2008} = \sqrt{\frac{(1-0,679)^2 + (1-0,768)^2 + (1-0,862)^2 + (1-0,882)^2}{(1-0,595)^2 + (1-0,862)^2 + (1-1)^2 + (1-0,274)^2}} = 0,949$$

$$P_{2008} = \sqrt{\frac{(1-0,679)^2 + (1-0,768)^2 + (1-0,862)^2 + (1-0,882)^2}{(1-0,595)^2 + (1-0,862)^2 + (1-1)^2 + (1-0,274)^2}} = 0,949$$

$$P_{2010} = \sqrt{\frac{(1-0,753)^2 + (1-0,601)^2 + (1-0,674)^2 + (1-1)^2}{(1-0,411)^2 + (1-0,674)^2 + (1-1,193)^2 + (1-1)^2}} = 1,109$$

Сформований рейтинг фінансового стану досліджуваних підприємств наведено в табл. 8.

Проведені розрахунки показали, що найкращий інтегральний показник фінансового стану у 2009 р. мало ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» за рахунок зростання ділової активності та ефективності використання наявного майна. Друге місце в рейтингу за результатами господарської діяльності 2008 р. зайняло ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат».

Висунута гіпотеза щодо узгодженості інтегральних оцінок 2009 р. ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» та 2008 р. ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» за методами рейтингового фінансового аналізу та порівняльної рейтингової оцінки підтверджена.

Таблиця 8

Рейтинг фінансового стану підприємств

Рейтинг	Підприємство	Інтегральний показник	Звітний період, рік
1	ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»	0,768	2009
2	ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»	0,904	2008
3	ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»	0,949	2008
4	ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»	1,109	2010
5	ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»	1,741	2010
6	ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат»	3,267	2009

Розрахунки, проведені за даними публічної фінансової звітності суб'єктів господарювання, підтвердили переваги запропонованого підходу інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. На відміну від наявних ця методика дозволяє:

- не лише визначати фінансовий стан підприємства, а й слабкі місця, які негативно впливають на загальне становище;
- спрогнозувати рівень фінансового стану на майбутні періоди;
- вона є цінною для оперативного управління та контролю, оскільки регулярний та послідовний розгляд усіх характеристик дасть змогу виявляти недоліки в діяльності підприємства і вчасно вживати необхідних заходів;
- одержувати не лише підсумкові відомості рівня роботи підприємства, а й формувати напрями підвищення ефективності його діяльності;
- розширити економічну суть поняття фінансової стійкості і застосовувати його для характеристики здатності підприємства повертатися до стану своєї рівноваги, зберігати її параметри та переходити на новий етап розвитку в умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища;
- значно полегшити роботу фінансових аналітиків та зробити результати їхньої роботи більш об'єктивними і такими, що відповідають реальній ситуації.

Таким чином, інтегральна оцінка фінансового стану дає можливість в узагальненому вигляді представити діяльність підприємства на ринку та визначити рейтинг ефективності його діяльності. Це дозволяє суб'єктам ринкових відносин визначитися з найефективнішими способами інвестування капіталу і таким чином очікувати зростання віддачі від використовуваних суспільних ресурсів в умовах їх обмеженості. Альтернативний підхід до інтегральної оцінки фінансового стану підприємства дає можливість формувати якісно нову систему показників, які можуть використовуватися агентами економічних відносин з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Бойчак Т. М. Модель комплексної оцінки фінансової стійкості підприємств харчової промисловості / Т. М. Бойчак // Науковий вісник БДФА. – [Серія: Економічні науки: зб. наук. праць] / гол. ред. В. В. Прядко; Міністерство фінансів України, БДФА. – Чернівці: Технодрук, 2009. – Вип. 4. – С. 352–357.
2. Волик Н. Г. Удосконалення моделі комплексного оцінювання фінансової стійкості банків на основі рейтингової системи / Н. Г. Волик // Держава та регіони. – [Серія: Економіка та підприємництво]. – 2009. – № 6. – С. 45–49.
3. Грабовецький Б. Є. Ранжування показників фінансово-господарської діяльності підприємства для побудови комплексної стратегічної програми на основі методу експертних оцінок Дельфі / Б. Є. Грабовецький, О. В. Антонюк // Економіка та держава. – 2010. – №9. – С. 40–41.
4. Іщук С. О. Моделі інтегрального оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств регіону / С. О. Іщук // Регіональна економіка. – 2008. – № 2. – С. 25–33.
5. Кабаченко Д. В. Використання системного підходу при формуванні комплексної оцінки фінансового стану підприємства / Д. В. Кабаченко // Держава та регіони. – [Серія: Економіка та підприємництво]. – 2010. – №3. – С. 56–62.
6. Лагун М. І. Методика системного підходу до формування комплексу показників фінансового стану підприємства / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6. – С. 40–43.

7. Мельник О. Г. Уніфікована матрична модель діагностики діяльності підприємства / О. Г. Мельник // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 109–117.
8. Михайлов В. С. Панорама методів рейтингового оцінювання та використання їх у статистиці фінансів підприємств / В. С. Михайлов, О. Б. Хотетовська // Статистика України. – 2008. – № 3. – С. 23–29.
9. Музиченко А. О. Рейтингова оцінка фінансового забезпечення розвитку підприємства / А. О. Музиченко // Економіка АПК. – 2009. – №11. – С. 84–87.
10. Романенко О. А. Рейтингова оцінка фінансового стану корпоративних підприємств торговельного холдингу / О. А. Романенко // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 127–133.
11. Сафронська І. М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / І. М. Сафронська, Г. С. Белай // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – №17. – С. 65–67.
12. Система корпоративного управління: формування та оцінювання на засадах економічних індикаторів (на прикладі машинобудування) : монографія / О. Є. Кузьмін, А. Д. Дідик, О. Г. Мельник, О. В. Муқан; під ред. О. Є. Кузьміна. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 369 с.

Прядко В. В., Євдокименко В. К., Юрій Е. О., Карвацький М. В. Совершенствование методики оценки финансового состояния предприятий в контексте регуляции их экономического поведения в переменчивой среде.

Рассмотрена суть и обоснована объективная необходимость совершенствования оценки финансового состояния предприятий как основных субъектов экономических отношений. На основе анализа существующих методологических подходов предложена усовершенствованная методика интегральной оценки финансового состояния хозяйствующих субъектов как инструмента регулирования их экономического поведения в условиях переменчивой среды. Предложена собственная альтернативная методика разделения показателей финансового состояния на нормируемые и тенденциозные. Доказываются преимущества предложенной методики.

Ключевые слова: финансовый анализ, финансовый менеджмент, финансовое состояние, финансовые коэффициенты, коэффициент текущей ликвидности, коэффициент оборотности, нормативные показатели, тенденциозные показатели.

Pryadko V. V., Yevdokymenko V. K., Yuriy Ye. O., Karvatsky M. V. Improvement of Enterprises' Financial Condition Evaluation Methodics in the Context of their Economic Behaviour Regulation in Variable Environment.

The essence and reasonable necessity of improvement of enterprises' financial condition evaluation as the main entities of economic relations have been considered. On the basis of existing methodological approaches analysis the improved methodology of the business entities' financial status integral assessment as a mean of controlling their economic behavior in a changing environment has been proposed. Alternative author methodology to differentiate indicators of financial condition according to their rate and tendency has been suggested. Benefits of the proposed methodology have been proved.

Key words: financial analyses, financial management, financial condition, financial quotients, current liquidity quotient, convertibility quotient, rate and tendency indicators.

Надійшло 24.10.2011 р.